



**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Quid senserit Durandus. c. 9.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

esse ipsam ordinationem voluntatis: hac enim non loquitur sibi angelus: sed esse ipsum conceptum intellectu: hoc enim angelus sibi loquitur: atque eadem ratione dixit, conceptum ipsum esse locutionem ad alium, cum ad alium ordinatur: non quia cum antea conceptus esset productus in angelo, & alteri angelo ignotus, postea sola ordinatione voluntatis fiat ei notus, & sic respectu illius locutio: quia non omne, quod alteri notum est, est si verbum, est locutio respectu ipsius, sed quod ad ipsum dirigitur, ut cap. 12. explicabitur. Ideo igitur ex ordinatione voluntatis dixit S. Th. moveri intellectum ad loquendum alteri, quia ex eius imperio pender, ut intellectus unus angeli exprimat conceptum directum ad alterum angelum, qui conceptus respectu illius sit locutio: sicut ex eo etiam pender, ut actu consideret intellectus & sibi ipsi loquatur, & in solutione 1. solum assignat discrimen inter angelum & hominem, quod homo propter corporea impedimenta non statim atque ordinat secretum suum, alteri illud manifestat, sed opus habet manifestatione lingue exterioris: angelus autem non habet hoc impedimentum, & ideo statim, ac vult manifestare secretum, manifestat illud.

48.

Ex quo non docet S. Tho. Angelum solo nutu suæ voluntatis absque alio signo loqui alteri angelo. Neque S. Th. hoc visquam docuit. Imo in secundum dist. 11. qua st. 2. artic. 3. circa finem perspicue affirmat, locutionem fieri per aliquid signum, quod unus angelus in altero naturaliter cognoscere potest, fierique intellectualibus signis: nullum autem aliud intellectuale signum constituere visquam videtur, quam ipsum conceptum mentis productum ex directione illa voluntatis, quam diximus, ut expresse affirmat quæst. 9. de veritate, art. 4. ad 4. ubi ait, *Et sic unus Angelus per signum aliq. loquitur, scilicet per speciem, in cuius actu intellectus eius sit in ordine ad alium.* In corpore autem idem docuit, quod nos ex aliis locis retulimus. Quare potius videtur Sanctus Thomas tradidisse sententiam, quam capite duodecimo explicabimus.

CAPVT IX.

Quid senserit Durandus.

49.

Quinta opinio est Durandi, qui cum asserat, unum angelum alteri non loqui imprimendo aliquid intellectui illius: tamen locutionem Angelorum hoc modo explicat. Primam affirmat, posse Angelos sibi mutuo loqui expressa aliqua voce in aëre, sicut homines secum loquuntur; id quod solum potest esse verum in corporibus assumptis, de quo nulla hactenus fuit difficultas. De locutione tamen spirituali, de qua tota est controversia, docet deinde, si vera est sententia, quæ asserit, cogitationes & secreta cordium ex se manifesta esse cuicumque Angelo, locutionem fieri sola ordinatione voluntatis unius ad alterum, non quia per illam faciat, ut secretum cognoscatur, quod antea ignotum erat; siquidem supponit, secretum cordis ex se omnibus esse manifestum, sed quia conceptus, & secretum omnibus notum, ad unum angelum, non ad alterum, dirigitur; veluti cum aliquis alta voce coram multis loquitur, auti, ita ut ab omnibus audiatur & intelligatur, non dicitur omnibus, sed coram omnibus uni loqui, ad quem secretum suæ volun-

tatis & verba dirigit. Quod si secreta cordium se oculis sunt angelis, inquit Durandus, se non inveniunt modum, quo recte explicetur motus angelorum locutio.

Huic tamen sententiæ primum adversatur Durandus. 2. de fide, cap. 3. ante medium: de Angelis enim inquit, Non lingua, nec auribus opus habent, verum intra sermonis administrandum cogitationes suas, atque eas inter se communicantes. Vbi plane pronuntiat, angelos spirituali modo sibi mutuo communicare, & illa; communicare autem idem est, quod exprimere, & manifestum est: etenim quod ex se notum est, non potest voluntate mea ei communicari. Cumque sine sermone dicat Durandus fieri hanc communicationem, aperte indicat, spirituali modo angelos sibi loqui, & secreta sua invicem manifestare.

Deinde contra Durandum pugnat effectus argumentum. Nam si vera esset, ut ipse supponit, sententia quæ asserit, secretum cordis unius Angeli alteri esse per se manifestum & notum, nulla posset esse locutio inter Angelos. Etenim, ut supra dicebamus, locutio est actus intellectus, non rationalis facultatis exprimentis & significantis id, quod loquitur; ergo si Angelus loquitur de secreto cordis sui, illud debet exprimere & significare. Et quamvis contingat aliquando id, de quo aliquis loquitur, esse notum alteri locutio tamen in eo posita est, ut ex se sit expressio eius, de quo loquitur, vim habens ex se, ut faciat rem illam intelligi, si alias ignota esset.

Si autem sequeremur opinionem Durandi, nec locutio proprie esse posset in ordinatione illa voluntatis; quia locutio est opus rationalis facultatis & intellectus significantis, voluntas autem non significat; nec locutio esset in secreto conceptu & cogitatione, quam unus Angelus ad alium dirigit, quia hic conceptus non est expressio, sed potius res expressa & significata, de qua est locutio, nihil igitur haberet rationem propriam locutionis.

Occurrit tamen Durandus, & ait, in locutione exteriori duo quidem necessario repetiti, & præterea, quæ exprimitur, ac nota sit per locutionem & signum ipsum, quo exprimitur & significatur, nam de re, quæ non exprimitur signo, sed ex se solum nota est, non dicitur aliquis loqui, at in locutione spirituali & interiori certe non oportet duo illa esse, signum videlicet, & rem significatam, sed in se conceptus interior dicitur locutio, quæ sibi homo loquitur, dum intelligit, & præter illam non est res aliqua, de qua sibi homo loquitur. Eodem igitur modo, inquit Durandus, ille conceptus existens in mente angeli loquentis potest esse locutio ad alterum directæ, etiam si per se illi notus sit, & in eo non inveniatur duo illa, & signum exprimens, & rem ipsam expressam.

Ceterum si veram rationem locutionis attendamus, facile comperiemus, tam in locutione interiori, quæ sibi angelus loquitur, quam in ea, quæ loquitur alteri, debere esse illa duo, quæ diximus, nam in conceptu nostro, quo dicimus interius loqui nobismetipsis, duo illa inveniuntur. Est enim expressio & significatio altitudo rei, nempe verbum ipsum, & expressa similitudo, altera res ipsa intellecta, veluti expressa & significata implinet intelligenti per eandem intelligentiam & expressam speciem illius; quare in hac locutione conceptus

conceptus noster non est res, de qua loquimur, sed potius est ipsa locutio: at vero conceptus existens in mente vnus Angeli, iuxta sententiam Durandi non est expressio ipsa, sed res potius intellecta, & expressa, alteri Angelo: conceptus enim est res, quae cognoscitur, & alteri exprimitur: ergo voluntate Angeli dirigi conceptum potius ad vnum Angelum, quam ad alium, cum tamen antea esset omnibus aequo notus, sufficiens non est ratio, vt dicatur locutio.

Mitto alios duos modos locutionis, quos refert Heraeus loco inferius allegando. Vnus est asserentium, locutionem Angelorum fieri per aliquas impressiones in imaginatione alicuius animantis, ordinando species illius: alter est asserentium, locutionem fieri per aliquas figuras impressas in celo Empyreor: haec enim futilia sunt, & inania, vt patet.

CAPVT X.

Locutionem Angelorum fieri per signa quaedam spiritalia, quae non sint conceptus, & intellectiones.

seruunt Aegidius & alij.

Ceteri omnes, qui supersunt, auctores in hoc vnum conueniunt, vt vnus Angelus alteri loquatur expressione alicuius signi, non corporalis, sed spiritalis, instar locutionis exterioris & corporeae. Variant tamen in assignando huiusmodi signo spiritali. Aegidius in 2. dist. 10. q. 3. art. 1. in resolutione articuli, Th. de Argentina eadem dist. quest. 1. art. 2. Gregor. in 2. dist. 9. qu. 2. Marfil. in 2. quest. 7. art. 2. Clichtonius in c. 3. lib. 2. Damasceni de fide ante medium docent, haec signa spiritalia, vel virtus, per quos angeli secum loquuntur, non esse actus cognitionis, sed signa quaedam spiritalia talis naturae, quae vni angelo manifeste significant cogitationes & secreta cordis alterius angeli. Huius sententiae videtur Anselm. in illud, ad Cor. c. 13. Si linguis hominum loquar & Angelorum, vel Heraeus, qui putatur auctor illorum commentariorum, vbi sic ait, Linguae, quibus sic alij loquuntur, alij, intelliguntur, alijque virtus, vel interiores motus, per quos intimant sibi viciis, quod velint: tamen hic auctor non facit explicet, vtrum haec signa sint conceptus aliqui existentes in mente loquentis, an sint signa, quae non sint conceptus. Cum his etiam sentit Melchior Tammus, qui nunquam intelligere potuit vnum Angelum alteri loqui eo modo, quo Thomista docuerunt. Ceterum praedicti Doctores ita asserunt, per haec signa vnum Angelum alteri loqui, vt nullo modo signa transcant in ipsum Angelum, qui audit, sed manent in loquente. Cuius oppositum aliqui recentiores falso imponit his authoribus. His etiam solent annumerari, Nicolaus de Lyra in illud, 1. ad Corinth. c. 13. Si linguis hominum, &c. vbi inquit, in angelis esse aliquid naturaliter notum aliis, & quando in vno angelo illud ordinatur ad declarandum alteri, quod est ei secretum & occultum, tunc vnum angelum alteri loqui, & facultatem ita explicandi appellat linguam. Et Glossa ordinaria illius loci idem sentire videtur. Quia tamen non explicant, quid sit illud, per quod secretum vnus angeli exprimitur & explicatur alteri, non possumus plane iudicare, cuius nam fuerint opinionis. Fundamentum huius sententiae nullum aliud existimo esse, nisi quia, cum constet vnum angelum alteri non loqui imprimendo illi speciem, noticiam, vel signum aliquod, nullus alius superesse videtur modus loquendi, quam hic, praefectum

cum magnam habeat similitudinem cum modo loquendi exteriori, quo homines inter se mutuo videntur.

Ceterum Durand. dist. illa 11. q. 2. n. 4. impugnat hanc opinionem hac ratione. Vel haec signa naturaliter significant vel ex institutione: non naturaliter, quia si talia signa alicuius rei sunt, maxime affectuum, & secretorum cordis: horum autem esse non possunt, quia affectus, & ea quae sunt intra intellectum angeli, sunt naturaliter nota, cuiusque: ad ea vero, quae naturaliter sunt nota, non debuit natura signum aliquod instituere: accedit, quod per signa naturalia non dicitur fieri locutio, alioquin ille, qui efficeret, vt causa per effectus cognosceretur: tum etiam ille, qui secreta cordis sui effectum aliquo alteri patefaceret, vt veritatem, vel alia exteriori passione, diceretur loqui: quod videtur absurdum. Neque tale signum esse potest ex institutione, quoniam ea, quae in angelo sunt naturaliter, variari non possunt. Haec autem signa in angelo semper esse naturaliter, supponit Durandus ex sententia eorum, quos proxime tenuimus. Quinimo inde sequeretur, Angelos semper loqui, cum semper in se talia habeant signa: sicut etiam ille, qui perpetuo voce ederet, perpetuo loqui diceretur.

Argumentum tamen Durandi contra praedictam sententiam infirmum est. Primum quia, quamuis auctores citati dicant haec signa & motus naturaliter significare: tamen non asserunt, semper in angelo esse, sed voluntarie ab ipsis produci, quando loquuntur. Maior autem capite seq. allegandus exillimat, esse quaedam signa spiritalia ex libera institutione significatia secreta cordis, haec vero signa inquit esse conceptus quosdam notitiae reflexae, de quibus inter se angeli conueniunt, vt hoc, aut illud ipsis significant, id quod non video sufficienter impugni ratione Durandi, nam quamuis ex institutione libera non variarentur conceptus in se, sicut neque voces ex institutione mutantur, nihilominus institutio libera hoc efficere posset, vt illis conceptibus secretum cordis mutuo significaretur, sicut vocibus non variatis res diuerse, vt placet, significantur.

Ceterum ego potius existimarem huiusmodi signa naturalia esse, non autem libere instituta, si aliqua esse possent. Fiuolum enim videtur, Angelos inter se prius conuenisse, vt talia signa ad hoc aut illud significandum instituerentur. Quinimo talis conuentio, & in vnum congregatio videtur inter angelos impossibilis, nisi esset aliqua signa quae naturaliter significant affectus & secreta cordium. Nam, vt inter eos conueniret, & de instituendo aliquo signo tractarent, deberent se mutuo intelligere, & prius aliquo modo seipsos explicare, & secum loqui, veluti si homines aliqui inter se egissent de institutione alicuius linguae, necesse erat per virtus naturalis, & significantes, vel per aliam priorem linguam conuenisse, sic autem iam esset aliquid prius, per quod angeli secum loqui possent, ac proinde non egebant virtutibus seipsos aliquo modo institutis; nam si inter homines est necessaria lingua, ideo est, vt faciliiori modo se mutuo intelligant, quia virtutibus difficile se explicare possent, inter angelos vero si aliqua signa naturalia esse possent, ea sufficerent, vt se non minus recte explicarent, quam signis institutis, propter eorum summam perspicuitatem.

22 4 Deinde

Durand. impugnat praedictam sententiam.

55

56. Haec signa naturaliter significant, verius est.